

در کنار همدیگر معنا می‌یابیم

در دومین دوره مسابقه‌ی داستان‌نویسی تیرگان ۲۰۱۳ حدود ۶۰۰ داستان به دبیرخانه رسید، که ۳۶۴ داستان شرایط را احراز می‌کرد. (موضوع آزاد، منتشر نشده، و کمتر از ۲۵۰۰ کلمه) به هر شکل شش داور در سه مرحله ۳۶۴ داستان حاضر در مسابقه را خوانده و به آنها امتیاز دادند.

ابتدا داستان‌ها کدگذاری شده، و نام نویسندگان از روی داستان‌ها برداشته شد. بنابراین اعضای هیئت داوران بدون پیشداوری و تاثیر از نامی آشنا و یا نامی بسیار غریب، فقط با داستان کوتاه مواجه بودند. تنها کیفیت داستان اهمیت داشت.

تمام تلاش و ترفندها به کار گرفته شد تا بر دامن تیرگان، هیئت داوران، و اعتبار این جایزه‌ی ادبی هیچ شائبه و گردی ننشیند.

داستان‌ها بین ۳ گروه داور تقسیم شد که در مرحله اول اگر داستانی حتماً از سوی یک داور امتیاز می‌گرفت شانس راه یافتن به مرحله‌ی بعدی را از دست نمی‌داد. تعدادی از داستان‌ها بعد از خوانده شدن در مرحله اول توسط دو داور امتیاز لازم را به دست نیاورد و از دور مسابقه خارج شد.

در این مرحله ۱۴۷ داستان به دور دوم رفت، داستان‌ها بار دیگر بین داوران به صورت چرخشی تقسیم گردید، که در مرحله سوم، ۲۷ داستان بر اساس امتیازبندی داوران انتخاب شد.

تمام این ۲۷ داستان در این مجموعه منتشر شده است. این داستان‌ها کارنامه‌ی بخش بزرگی از نویسندگان معاصر ایران است، و وضعیت ما را در ادبیات خلاقه نشان می‌دهد.

نفرات اول تا سوم نیز از بین همین ۲۷ داستان انتخاب شده‌اند. می‌خواهم بگویم امکانات و فضای آزاد و مناسب تیرگان، با ۶۰۰ نویسنده رابطه‌ای برقرار کرده که اساسش سلام و ارتباط دوستانه است، و این خود در بین نویسندگان ادبیات خلاقه پیوندی می‌سازد که خراب‌شدنی نیست. هدف تیرگان ارتقای ادبیات داستانی است؛ احترام به داستان‌نویسان کشورمان، نشانه‌گذاری چهره‌های خلاق جوان، ایجاد ارتباط دوستانه بر اساس دیدن و دیده شدن، ساختن حلقه‌ای زیر سقف آسمانی که بارانش کلمه و داستان و خلاقیت است.

من به عنوان عضو کوچکی از جشنواره‌ی تیرگان، خوشحالم که همراه و کنار شما بوده‌ام. از آقای مهرداد آرین‌نژاد و دیگر همکاران و تلاشگران تیرگان، و نیز از همراه و دستیارم خانم آرین بهشاد سپاسگزارم. از همه‌ی آن ششصد داستان‌نویس که به من اعتماد کردند و دست‌شان را در دستم گذاشتند ممنونم. دست‌شان را به گرمی می‌فشارم، و این اعتبار را برای خود افتخار می‌دانم.

در پایان، از لطف و مهر دوستانم که کار داوری را پذیرفتند؛ محمد چرمشیر، منیرو روانی‌پور، محمد رحمانیان، حسن زرهی، مجتبا گلستانی، دکتر بهرام مقدادی قدردانی می‌کنم. و خوشحالم که ما، همه‌ی ما در کنار همدیگر معنا می‌یابیم.

عباس معروفی

دبیر هیئت داوران و مدیر مسابقه داستان‌نویسی تیرگان ۲۰۱۳

بیانیه هیئت داوران

داوری برای ما در هیچ زمینه‌ای هرگز آسان نبوده است، حال اگر این داوری به آفرینش و ادبیات مربوط شود، دیگر باید بسیار مراقب بود، زیرا که قضاوت زشتی و زیبایی فرزند دیگری، کار ناممکنی اگر نباشد، بی گمان دشوار است. ما با این رویکرد داستان‌هایی را که خواندیم داوری کردیم. و خوشبختانه نمی‌دانستیم داستان چه کسی را می‌خوانیم، در نتیجه داوری بر این اصل استوار می‌شد که آنچه می‌خوانیم آیا داستان کوتاه هست یا نیست؟

مشکل دیگر این بود که جز خود داستان هیچ ابزار دیگری برای داوری کار دوستان در اختیار ما نبود. یعنی نمی‌دانستیم کار اول و یا چندم نویسنده است، اگر می‌دانستیم داوری شاید آسان‌تر می‌شد؛ بدان معنا که یک داستان بد از یک نویسنده‌ی خوب، و یا یک داستان خوب از یک نویسنده‌ی متوسط را چه بسا آدم با خرده معیار و محک‌های موجود از کارنامه‌ی نویسندگان آسان‌تر بتواند داوری کند. ما اما در تاریکی این امکانات هرچه را خواندیم با معیار خود آن داستان قضاوت کردیم و چه بسا در مواردی چنان که شایسته‌ی یک داوری مطلوب است، کار داوری انجام نمی‌شد. از سوی دیگر در این گونه داوری‌ها برای این که حقی از نویسنده‌ای ضایع نشود چاره‌ای غیر این شیوه، گویا وجود ندارد.

با اینهمه خوشحالم که همین داستان‌ها را بدون هیچ پیشوند و پسوندی خواندیم و ارزیابی کردیم. هرچند سلیقه‌ها دخیل هستند، اما مبنایی هم از تجربه و خواندن‌ها و شناخت وجود داشت. مثلاً برای بررسی داستان‌ها لحن، زبان، معاصر بودن و عناصر اولیه داستان در نظر گرفته شد. همچنین، توجه و دقت نویسنده برای ما مهم بود

در خوانش داستان‌های کوتاه چند نکته را هم در نظر داشتیم. نخست، تعریف کلاسیک داستان کوتاه که: «یک برش کوتاه از / در زمان»؛ و بر این تعریف کلاسیک، این نکته را افزوده بودیم که داستان کوتاه را می‌توان از داستان کوتاه کوتاه، یا داستان برق‌آسا، فلش فیکشن (flash fiction) و داستان‌هایی از این دست تمیز داد. دوم این‌که به تمایز داستان کوتاه از شکل‌های فرعی از قبیل حکایت، یارن (yarn)، طرح‌واره، انکدوت و دیگر فرمها توجه داشتیم و بنابراین، سومین نکته از نظر ما، تمایز کلی‌گویی خاطره‌وار از جزیی‌گویی روایی بود. داستان کوتاه برخلاف طرح‌واره‌هایی چون قصه‌های پریان و تمثیل و متل بی‌پیرنگ و بی‌کنش نیست، بلکه ساختاری منسجم و روایتی مبتنی بر شخصیت‌پردازی و کنش‌های داستانی دارد. از این‌رو حساس و مترصد بودیم که یک پیرنگ یا طرح کلی و مبهم، به‌منزله‌ی یک داستان کوتاه مدرن پنداشته نشود.

همچنین برای ما یکی از مهم‌ترین ویژگی‌ها در انتخاب داستان‌های بهتر، احترام به کالبد‌های زبان فارسی بود. این کالبد‌ها اگرچه همچون شعر کلاسیک فارسی کالبدی پولادین محسوب نمی‌شوند، اما سازوکاری شایسته دارند که باعث شده کاخ بلند مرتبه‌ی این زبان در طول سالیان از گزند باد مصون بماند. البته دردآور هم بود دیدن بی‌دقتی‌ها و غلط‌های املائی و انشایی فراوان در آثاری که داعیه‌ی شرکت در یک مسابقه‌ی بزرگ ادبی را داشتند.

دیگر ویژگی مهم، "ساختار اثر" بود. منظور از ساختار، مجموعه‌ای هماهنگ از فرم، بخش‌بندی داستان، ترتیب وقوع حوادث، گزینش شخصیت‌ها، ترکیب و تقسیم اطلاعات، انتخاب زمان دراماتیک و زمان داستانی، پردازش اطلاعات تاریخی و جغرافیایی اثر، و چرایی انتخاب مکان‌های داستان.

در کنار همهی این عناصر، نثر اختیار شده به مثابه ملاطی که بتواند این اجزا را به درستی در کنار هم بنشانند، تلفیق کند و از دل آن "داستان" زاده شود، نقش به سزایی داشت.

کشف ذهنیت آدم‌ها، افشای رازهای سربه‌مهر، و چرخیدن در لایه‌های پنهان بشری یکی از کارهای قشنگ داستان‌نویسان است، مشروط بر آن که از عهده‌ی این مهم برآمده، و بُعدی از ناشناخته‌های انسانی را ارائه کند.

و شاید مهم‌ترین دلیل انتخاب در این داوری، "تازگی" آثار بود. اگر این گفته‌ی برادران تاویانی را باور داشته باشیم که تعداد قصه‌های اصیل جهان از عدد هفت بیشتر نیستند و همهی داستان‌های عالم شکل‌های به‌روزشده‌ی این قصه‌های کهن هستند، اهمیت این تازه و بدیع یعنی جلوه کردن داستان. یعنی پذیرش حضور خلاقیتی هنرمندانه و شگرف در ارائه‌ی اثری مدرن که سنگ بنای پیدایش خود را به زیبایی استتار کرده است.

از نگاه ما داستان برتر داستانی است که علاوه بر محترم شمردن زبان و پیش‌آگاهی نسبت به ساختار، با قدرت و توانایی مضمون کهن الگوهای خود را بیش از پیش کمرنگ کند و تو، ناگهان، با داستانی مواجه شوی که انگار برای نخستین بار روایت شده است. کشف این تازگی، لذتبخش‌ترین هدیه‌ای است که یک داستان خوب می‌تواند به خوانندگانش ارزانی دارد...

هر داوری از همهی راه‌های ممکن در محدوده‌ی امکانات خود سود برد که امر داوری را عادلانه انجام دهد. هر داوری علاوه بر داستان‌ها خود را نیز تا حدودی محک زد. هر داوری این تجربه‌ی خوش‌آیند را با تجربه‌های معلمی و نویسندگی و سال‌های جوانی خود گره زد تا دوران دیگری را به یاد آورد، و هر داوری کوشید تا خواننده با انصافی باشد!

هیئت داوران از بین ۳۶۴ داستان که به مسابقه راه یافته بود، داستان "نقطه تهِ خط" از **گلریز عباس‌پور** را به عنوان برنده‌ی اول مسابقه تیرگان ۲۰۱۳ معرفی کرده، و این نویسنده جوان را شایسته دریافت جایزه و تندیس تیرگان می‌شناسد.

هیئت داوران داستان "خاک بازی" از **مندی شمس** را به عنوان برنده‌ی دوم مسابقه تیرگان ۲۰۱۳ معرفی کرده و جایزه داستان دوم را به او اهدا می‌کند.

هیئت داوران داستان "شیشه" از **فرجام کلیایی** را به عنوان برنده‌ی سوم مسابقه تیرگان ۲۰۱۳ معرفی کرده و جایزه داستان سوم را به وی اهدا می‌کند.

هیئت داوران ۲۷ داستان برگزیده در مرحله سوم داوری را به عنوان نمونه‌ای از ادبیات خلاقه جوان، و به عنوان تپش‌های تازه از رگ‌های قلم، شایسته انتشار در یک مجموعه می‌داند، و این یادگار را به عنوان حاصل یک دوره کار و خلاقیت و هیجان و داوری و انتظار، گرامی می‌دارد.

همچنین هیئت داوران به پاس یک عمر تلاش و پایداری در خانه‌ی ادبیات، به پاس راه‌گشایی‌های چشمگیر در ادبیات عرفانی، و به‌خاطر نوآوری‌های ماندگار در ادبیات خلاقه جایزه ویژه خود و تندیس تیرگان را به دکتر **محمدرضا شفیعی کدکنی** تقدیم می‌کند.

با احترام

اعضای هیئت داوران مسابقه داستان‌نویسی تیرگان ۲۰۱۳

محمد چرمشیر (نویسنده)، منیرو روانی‌پور (نویسنده)، محمد رحمانیان (نویسنده)، حسن زرهی (نویسنده)، منتقد، روزنامه‌نگار، مجتبا گلستانی (منتقد)، دکتر بهرام مقدادی (منتقد، محقق، استاد دانشگاه در ادبیات تطبیقی)، عباس معروفی (نویسنده).